

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра раціонального природокористування та охорони навколишнього
середовища

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВПП 2.03 ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

освітньо-професійна програма «Екологія, охорона навколишнього
середовища та збалансоване природокористування»
спеціальність 101 – Екологія
факультет економіко-правовий

2020-2021 рік

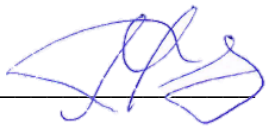
Робоча програма «Проблеми природокористування України» для студентів ОПП
«Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване
природокористування»
Спеціальності 101 – Екологія

Розробники: Іванова В. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри раціонального
природокористування та охорони навколишнього середовища МДУ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри раціонального
природокористування та охорони навколишнього середовища

Протокол від «27» серпня 2020 року, № 1

Завідувач кафедри раціонального природокористування та охорони
навколишнього середовища

Г.О. Черніченко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 10 Природничі науки	За вибором	
Модулів	Спеціальність 101 – Екологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3 -й	
Індивідуальне завдання – опанувати знаннями в сфері стандартів з охорони та якості довкілля		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		5-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 7	Освітній рівень: бакалавр	24 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	8 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		120 год.	168 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	год.
Вид контролю:			
залік			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття освіти - 33/67;

для заочної форми здобуття освіти - 6/94

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни: формування у студентів знань проблем природокористування України. Розкрити наукові основи екологічно збалансованого використання природних ресурсів на локальному і регіональному рівнях в Україні порівняно з країнами Європи та світу; висвітлити природні умови кліматичних зон України, проблемні аспекти охорони і поліпшення родючості ґрунтів, процесів біологізації землеробства, розвиток рекреації та проблеми охорони рекреаційних ресурсів, охорони і примноження біологічного різноманіття як основи функціонування біосфери у розв'язанні продовольчої проблеми та раціонального землекористування на законодавчих засадах природокористування; показати причини природного та техногенного впливу на атмосферу, гідросферу, радіаційний стан навколишнього природного середовища, шляхи зменшення депресивного впливу на біосферу та методи контролю її стану і стимулювання за нових умов господарювання; звернути увагу на екологічну освіту і виховання у формуванні всебічно розвиненої особистості, сучасні глобальні катастрофи та спричинені ними екологічні проблеми, на демографічні та екологічні процеси урбанізації.

Завдання вивчення дисципліни «Проблеми природокористування України» визначити роль природокористування у соціально-економічному розвитку країни; вивчити природно-ресурсний потенціал України; визначити роль ресурсозбереження.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Проблеми природокористування України» спрямована на опанування наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетенція:

ІК: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні:

КЗ-1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

КЗ-2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

КЗ-8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Предметні:

КП-1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

КП-2. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.

КП-3. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

КП-5. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

КП-7. Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.

КП-9. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.

КП-10. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

Передумови для вивчення дисципліни: вивчення дисципліни базується на знаннях, отриманих під час засвоєння дисциплін «Загальна екологія та неоекологія», «Хімія з основами біогеохімії», «Основи врівноваженого природокористування». Та є базою для вивчення «Екологічна безпека», «Економіка природокористування», «Екологічний менеджмент та аудит», «Урбоекологія».

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

РН-2. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.

РН-3. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

РН-5. Знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля.

РН-8. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

РН-11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Перспективи екологічно збалансованого використання земельних ресурсів

Тема 1. Ґрунтово-кліматичні умови природних зон України

Ґрунт та його значення в біосфері. Ґрунтові умови природних зон України. Сучасний стан ґрунтів України та шляхи їх поліпшення. Екологічні аспекти ґрунтового покриття України. Червона книга ґрунтів України. Кліматичні умови природних зон України.

Тема 2. Земельні ресурси України: їх стан, оцінка, збалансоване використання та охорона

Земельні ресурси України та їх оцінка. Соціоекологічні проблеми літосфери у контексті впливу діяльності людського суспільства. Оцінка екологічної безпеки застосування пестицидів. Земельні ресурси України та основні проблеми їх використання й охорони. Земельні ресурси України: цільове призначення і можливі операції. Правові засади використання й охорони земельних ресурсів.

Тема 3. Стан сільськогосподарського землекористування у західному регіоні України

Розгляд багатств земельних ресурсів західних регіонів України: необгрунтованої водно-хімічної меліорації на Поліссі, Закарпатській низовині та в передгірних районах Карпат, розорювання водоохоронних територій та заплав річкових долин у Тернопільській, Чернівецькій та Івано-Франківській областях. Територіальні відмінності у землезабезпеченні населення.

Тема 4. Екологізація структури земельних угідь у природних зонах країни

Агробіорізноманіття як компонент екомережі України. Ґрунт як основа охорони агробіорізноманіття та сільськогосподарського виробництва. Розгляд показників землезабезпеченості у природно-кліматичних зонах України. Основні причини деградації ґрунтів в Україні. Наслідки забруднення ґрунтів та їх охорона. Класифікація техногенно порушених ґрунтів. Охорона ґрунтового різноманіття. Еколого-оптимізаційні заходи у сфері охорони агробіорізноманіття.

Тема 5. Перспективи екологічно збалансованого використання земельних ресурсів

Розгляд системи земельних відносин на основі власності на землю, забезпечення рівності прав власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад і держави – основи земельної реформи, головного вектора ринкової економіки держави, ключа до вступу України в європейські та світові інституції співпраці. Роль земельного кадастру у реформуванні земельних відносин. Землеустрій як основний механізм державного управління у галузі використання й охорони земельних ресурсів.

Тема 6. Біологізація землеробства – невід’ємна складова екологічно збалансованого природокористування

Світова продовольча криза та шляхи її подолання. Екологічні проблеми сільського господарства в Україні і світі. Вплив мінеральних добрив на навколишнє природне середовище. Екологічні функції агрохімії в землеробстві. Відтворення агробіорізноманіття в біологічному землеробстві. Смугове розміщення посівів сільськогосподарських культур. Методика розроблення еколого-агрохімічного паспорта поля. Причини екологічного дисбалансу в землеробстві України. Концепція біологічного землеробства в контексті екологічно збалансованого природокористування.

Змістовий модуль 2. Екологізація галузевих аспектів природокористування

Тема 1. Природні ресурси землі та їх роль у розв’язанні продовольчої проблеми

Природні ресурси землі та їх класифікація: за походженням, видами господарського використання, за ознакою вичерпності. Розгляд динаміки кількісних та якісних змін природних ресурсів. Індикативні компоненти системи управління природокористуванням як важливі елементи інформації для прийняття управлінських рішень на різних рівнях ієрархії. Основні умови екологічно збалансованого природокористування. Значення рослинних ресурсів для переходу до сталого розвитку суспільства.

Тема 2. Екологізація галузевих аспектів природокористування

Природоохоронна діяльність підприємств та їх основні завдання. Розробка маловідходних, а в перспективі й безвідходних технологій виробництва. Екологічні вимоги щодо використання природних ресурсів. Пошук методів поліпшення якості природних ресурсів. Інженерно-екологічна експертиза проектів підприємств. Екологічна паспортизація промислових підприємств. Якісна характеристика галузевих аспектів природокористування. Кількісна характеристика галузевих аспектів природокористування.

Тема 3. Екологічна освіта і виховання у системі екологічно збалансованого природокористування

Роль екологічної освіти й виховання у формуванні всебічно розвиненої особистості. Прийняття Стратегії з освіти в інтересах збалансованого розвитку. Основні напрями освіти в інтересах збалансованого розвитку, визначені у Робочій програмі комісії Порядку денного на XXI сторіччя. Екологічна освіта: етапи та зміст. Екологічне виховання і формування особистості в суспільстві. Екологічна освіта та необхідність поліпшення її якості.

Тема 4. Раціональне використання і охорона водних ресурсів України та світу

Перспективи сталого розвитку водного басейну. Водокористування та водоспоживання. Джерела забруднення водного басейну. Забруднення атмосферних опадів. Контроль якості води. Умови скидання стічних вод у каналізацію та водоймища. Стічні води та способи їх очищення. Порівняльна характеристика забруднення поверхневих вод. Ресурси річкового стоку України. Узагальнення екологічної оцінки використання водних басейнів.

Тема 5. Джерела, шляхи та наслідки забруднення атмосферного повітря

Екологічний стан атмосферного повітря на теренах України. Джерела, масштаби і наслідки забруднення атмосфери. Радіоактивне забруднення атмосферного повітря. Особливості техногенного забруднення атмосфери. Вплив промислових викидів у атмосферу на екологічний стан природних ресурсів. Визначення ступеня забруднення атмосфери. Визначення категорії небезпечності підприємств залежно від маси, виду та складу забруднюючих атмосферу речовин. Розрахунок викидів шкідливих речовин автомобільним транспортом. Розрахунок аерозольного виносу електроліту з акумуляторів.

Тема 6. Лісові ресурси України та світу

Класична класифікація лісових біомів. Проблеми та перспективи використання лісових ресурсів. Лісові ресурси України: їх використання та охорона. Розгляд показників оптимальної лісистості території України та основних показників ведення лісового господарства в Україні. Особливості формування оптимальної лісистості у природних зонах та гірських регіонах. Розгляд обсягів заліснення для досягнення оптимальної лісистості в Україні. Лісівничі проблеми та міжнародна діяльність України.

Змістовий модуль 3. Управління екологічно збалансованим природокористуванням

Тема 1. Використання й охорона ресурсів тваринного світу України

Розгляд впливу на біоту та універсальної цінності і функцій тварин на теренах України. Негативні тенденції знищення тваринних і рослинних видів та їх угруповань. Групи ресурсів тваринного світу України – як об'єкту спеціального використання (промислу). Проблема виснаження ресурсів тваринного світу. Розгляд законів і постанов, прийнятих з метою припинення подальшої деградації рослинного і тваринного світу України, рідкісних та зникаючих видів, занесених до Червоної книги України.

Тема 2. Рекреаційні ресурси України і світу та їх екологічна оцінка

Природно-ресурсний потенціал земель рекреаційного, курортного та природоохоронного значення. Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу економічних районів і областей України. Курорти Європи та Азії і їх екологічна оцінка. Розвиток рекреації та проблеми охорони рекреаційних ресурсів. Розгляд найбільших курортів (курортних міст) України. Прогнозні показники розширення системи курортно-рекреаційних територій в Україні. Розвиток агротуризму та формування ринку агротуристичних послуг. Перспективи розвитку агротуризму в Україні.

Тема 3. Механізм управління екологічно збалансованим природокористуванням

Принципи та класифікація природокористування. Розгляд системи управління природоохоронною діяльністю підприємств. Право природокористування: поняття й види. Загальне та спеціальне природокористування. Поняття права власності на природні ресурси та його особливості. Екологічне правопорушення як підстава юридичної відповідальності. Правова класифікація видів природокористування. Правове забезпечення використання рослинного світу.

Тема 4. Вплив об'єктів промисловості на екологічний стан західного регіону України

Основні еколого-небезпечні об'єкти Львівщини та їх коротка характеристика. Промислові викиди та їх моніторинг в умовах львівського регіону. Розгляд основних джерел забруднення підземних вод. Вплив промислових і побутових відходів на стан ґрунтів. Результати досліджень проб води і ґрунтів на підтоплених територіях основних еколого-небезпечних об'єктів Львівщини. Поводження з непридатними хімічними засобами захисту рослин. Моніторинг природних ресурсів у районах промислового видобутку. Екологічні проблеми, зумовлені експлуатацією Бурштинської ТЕС.

Тема 5. Енергетичний потенціал України та його вплив на екологію природних ресурсів

Перспективи розвитку світової енергетики у ХХІ ст. Темпи зростання споживання первинних енергоресурсів. Сонячне випромінювання. Енергія вітру, води. Тепло морів та енергія припливів. Енергія хвиль. Океанські течії. Геотермальна енергія. Гідрогеотермальні ресурси. Атомна енергія. Біоенергія (біогаз). Динаміка і структура світового споживання первинних ресурсів. Відновлювальна енергетика та її роль у досягненні для екологічного балансу сільськогосподарського виробництва України. Розгляд виробництва енергії з

відновлювальних джерел у країнах європейського союзу. Використання біомаси, отриманої унаслідок сільськогосподарського виробництва.

Тема 6. Біологічне різноманіття: його охорона, відтворення та примноження

Поняття біорізноманіття, його склад і рівні. Основні причини втрати біорізноманіття. Розгляд середовищ існування і впливу людини на континентах, структури виробництва й надмірного споживання. Біологічні ресурси Світового океану. Біорізноманіття в Україні та основні проблеми його охорони. Охорона біологічного різноманіття в Україні. Розгляд даних про об'єкти природно-заповідного фонду України. Рідкісні та зникаючі рослини України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					заочна форма						
	усього	у тому числі				усього	у тому числі					
л.		п.	лаб.	інд.	с.р.		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Перспективи екологічно збалансованого використання земельних ресурсів												
Тема 1. Ґрунтово-кліматичні умови природних зон України	10	2	2			6	9					9
Тема 2. Земельні ресурси України: їх стан, оцінка, збалансоване використання та охорона	10	1	2			7	9		1			9
Тема 3. Стан сільськогосподарського землекористування у західному регіоні України	10	1	2			7	11	1				10
Тема 4. Екологізація структури земельних угідь у природних зонах країни	10	2	2			6	1	1	1			9
Тема 5. Перспективи	10	1	2			7	11		1			10

екологічно збалансованого використання земельних ресурсів												
Тема 6. Біологізація землеробства – невід’ємна складова екологічно збалансованого природокористування	10	1	2			7	10		1			9
Всього за змістовним модулем 1	60	8	12			40	60	1	3			56
Тема 1. Природні ресурси землі та їх роль у розв’язанні продовольчої проблеми	10	1	2			7	11	1	2			9
Тема 2. Екологізація галузевих аспектів природокористування	9	1	2			6	9		1			9
Тема 3. Екологічна освіта і виховання у системі екологічно збалансованого природокористування	11	2	2			7	10	1	1			10
Тема 4. Раціональне використання і охорона водних ресурсів України та світу	11	2	2			7	10		1			9
Тема 5. Джерела, шляхи та наслідки забруднення атмосферного повітря	10	1	2			7	10		1			9
Тема 6. Лісові ресурси України та світу	9	1	2			6	10		1			10
Всього за змістовним модулем 2	60	8	12			40	60	2	2			56

Тема 1. Використання й охорона ресурсів тваринного світу України	10	1	2			7	11		1			9
Тема 2. Рекреаційні ресурси України і світу та їх екологічна оцінка	10	1	2			7	10					9
Тема 3. Механізм управління екологічно збалансованим природокористуванням	10	1	2			6	10		1			10
Тема 4. Вплив об'єктів промисловості на екологічний стан західного регіону України	10	1	2			7	9	1				9
Тема 5. Енергетичний потенціал України та його вплив на екологію природних ресурсів	10	1	2			7	11					10
Тема 6. Біологічне різноманіття: його охорона, відтворення та примноження	10	1	2			6	9		1			9
Всього за змістовним модулем 3	60	6	12			40	60	1	3			56
ІНДЗ												
Усього годин	180	24	36			120	180	4	8			168

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Грунтово-кліматичні умови природних зон України	2	1
2.	Земельні ресурси України: їх стан, оцінка, збалансоване використання та охорона	2	
3.	Стан сільськогосподарського землекористування у західному регіоні України	2	
4.	Екологізація структури земельних угідь у природних	2	

	зонах країни		
5.	Перспективи екологічно збалансованого використання земельних ресурсів	2	1
6.	Біологізація землеробства – невід’ємна складова екологічно збалансованого природокористування	2	
7.	Природні ресурси землі та їх роль у розв’язанні продовольчої проблеми	2	
8.	Екологізація галузевих аспектів природокористування	2	
9.	Екологічна освіта і виховання у системі екологічно збалансованого природокористування	2	1
10.	Раціональне використання і охорона водних ресурсів України та світу	2	
11.	Джерела, шляхи та наслідки забруднення атмосферного повітря	2	
12.	Лісові ресурси України та світу	2	
13.	Використання й охорона ресурсів тваринного світу України	2	1
14.	Рекреаційні ресурси України і світу та їх екологічна оцінка	2	
15.	Механізм управління екологічно збалансованим природокористуванням	2	1
16.	Вплив об’єктів промисловості на екологічний стан західного регіону України	2	1
17.	Енергетичний потенціал України та його вплив на екологію природних ресурсів	3	
18.	Біологічне різноманіття: його охорона, відтворення та примноження	2	1
	Разом	36	8

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента включає опрацювання матеріалу теми зм базовими літературними джерелами, підготовку до практичних занять, підготовку до поточного (підсумкового) контролю знань.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Закон України про охорону навколишнього природного середовища	4	2
2.	Закони України про охорону атмосферного повітря, тваринний світ, рослинний світ, відходи, захист рослин	4	4
3.	Закон України про екологічну експертизу	4	4
4.	Закон України про загальнодержавну програму	4	4

	поводження з токсичними відходами		
5.	Земельний кодекс України	4	4
6.	Лісовий кодекс України	4	4
7.	Кодекс України про надра	4	4
8.	Водний кодекс України	4	4
9.	Постанова Верховної Ради «Про основні напрями державної політики України в області охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки»	4	4
10.	Концепція переходу України к сталому розвитку	4	4
11.	Програма дії. Порядок денний на ХХІ ст. та інші документи Конференції в Ріо-де-Жанейро, 1993	2	4
12.	Проблеми екології річок України	4	4
13.	Санітарний стан навколишнього середовища та здоров'я населення	2	4
14.	Управління природоохоронною діяльністю	4	4
15.	Відлік та соціально-економічна оцінка природних ресурсів	2	4
16.	Види природних ресурсів і їх роль в біосфері	2	4
17.	Розкриття поняття гомеостазу	4	4
18.	Розгляд екології як наукового фундаменту невичерпної експлуатації	2	4
19.	Основи і концепції територіального природокористування	2	4
20.	Шляхи усунення порушень законів природокористування	2	4
21.	Виробничі цикли галузевого природокористування	2	4
22.	Розгляд схем енерговиробничих циклів як фундаментальної основи галузевого моделювання природокористування	4	4
23.	Функціональна структура природно-господарського комплексу	4	4
24.	Висвітлення пріоритетів надійного збереження рівноваги природних систем	2	4
25.	Наукова розробка важливих підходів до вирішення проблеми охорони оточуючого середовища	2	4
26.	Розгляд територіальної структури природних ресурсів	4	4
27.	Землекористування як сфера життєзабезпечення	2	4
28.	Землекористування як ландшафтна архітектура	4	4
29.	Ступінь і масштаби антропогенного впливу на навколишнє природне середовище в різних регіонах України	2	4
30.	Проектування нових моделей землекористування для	4	4

	розвитку і підтримки високоорганізованих промислово-міських урбанізованих структур		
31.	Законодавство в галузі природокористування і охорони природи	2	4
32.	Історичний аспект формування основ кадастрової оцінки землі	2	4
33.	Економіко-правові положення кадастрової оцінки землі	2	4
34.	Зміст земельного кадастру. Рента і ціна землі	4	4
35.	Розгляд системи методів оцінки землі і виявлення ренти	2	4
36.	Порівняльна оцінка якості землі	2	4
37.	Оцінка комплексу природних факторів, які характеризують якість землі	4	4
38.	Національна програма створення земельно-кадастрової інформаційної мережі	2	4
39.	Актуальні проблеми раціонального природокористування і еколого-економічної оцінки території	4	2
40.	Урахування в еколого-економічних оцінках території основних положень Порядку денного на XXI століття	2	2
41.	Екологічна оцінка території по якості середовища мешкання людини	4	2
42.	Світове раціональне управління економікою і природними ресурсами в цілях сталого розвитку	2	2
43.	Еколого-економічна оцінка території. Комплексне природокористування	2	2
44.	Еколого-економічна оцінка впливу народного господарства на оточуюче середовище території	2	2
45.	Концепція переходу сучасного виробництва на самопідтримуючий розвиток	2	2
46.	Закон України про охорону навколишнього природного середовища	2	2
	Разом	120	168

7. Методи навчання

Лекції (оглядові, тематичні), практичні/семінарські заняття, конспектування, анування навчальної літератури, навчальних тем, дискусії, реферати, тестування.

8. Критерії оцінювання

Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів, балів:

- рівень знань, продемонстрований на аудиторних заняттях (2-3);
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття (2-3);
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань (1-8);

- результати тестування;
- написання рефератів (max 15);
- участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах (5);
- підготовка наукової доповіді (тез) на конференцію (10)
- наукової роботи на конкурс (max 15)

Методи контролю

Опитування на практичних (семінарських) заняттях, поточний контроль знань під час аудиторних занять, проведення підсумкового контролю.

Орієнтовний перелік питань

1. Охарактеризуйте ґрунт як важливий компонент біосфери. Які його основні функції?
2. Охарактеризуйте кліматичні умови природних зон України.
3. Поясніть зміст поняття «природні ресурси» і що означає їх екологічно збалансоване використання?
4. Охарактеризуйте сучасний стан земельного фонду України.
5. У чому полягають основні причини погіршення якості земельних ресурсів в Україні?
6. Назвіть види ерозії ґрунтів і які головні заходи запобігання їй?
7. Що спричинює засолення, підтоплення, висушування та антропогенне забруднення ґрунтів?
8. Які основні проблеми використання й охорони Земельних ресурсів України?
9. Які несприятливі природно-антропогенні процеси характерні для території України?
10. Земельні ресурси України і світу та їх раціональне використання.
11. Сільськогосподарські угіддя та їх стан в Україні.
12. Продуктивність сільськогосподарських угідь та їх екологічно збалансоване використання.
13. Який стан придатності території України для вирощування екологічно чистої продукції?
14. Обґрунтуйте господарську діяльність та її вплив на ґрунтові процеси.
15. Які основні причини, види та негативні екологічні і економічні наслідки деградації ґрунтів в Україні?
16. У чому полягає негативний вплив мінеральних добрив на довкілля та сільськогосподарську продукцію?
17. Які основні негативні екологічні наслідки інтенсивного застосування засобів хімізації у сільському господарстві?
18. Наведіть класифікацію ресурсів за ознакою вичерпності.
19. Які основні причини забруднення атмосфери і гідросфери та їх можливі наслідки?
20. Кліматичні ресурси – невичерпні природні ресурси та їх оцінка.
21. Які основні умови екологічно збалансованого природокористування?
22. Яке значення рослинних ресурсів для переходу до сталого розвитку суспільства?

23. Схарактеризуйте рівень інтенсифікації сільського господарства в Україні і світі та вплив на природні ресурси.
24. Розкажіть про контроль якості води і які гранично допустимі концентрації шкідливих речовин у воді водних об'єктів?
25. Які умови скидання стічних вод у каналізацію та водоймища?
26. Водні об'єкти України та рівень їх забруднення.
27. Який екологічний стан атмосферного повітря в Україні та світі?
28. Охарактеризуйте екологічне значення лісів у природному балансі.
29. Охарактеризуйте сучасний стан лісових ресурсів України.
30. Обгрунтуйте, чому рослинність степів зазнала найбільш руйнівного впливу з боку людини?
31. Які особливості використання й охорони ресурсів тваринного світу України?
32. Охарактеризуйте сучасний стан туристсько-рекреаційних ресурсів України.
33. Які перспективи розширення територій ландшафтно-природних ресурсів та системи курортно-рекреаційних територій в Україні?
34. Дайте екологічну оцінку курортам України.
35. Назвіть основні еколого-небезпечні промислові об'єкти західного регіону України.
36. Розкажіть про еколого-небезпечні промислові об'єкти Львівщини.
37. Назвіть основні забруднюючі речовини атмосферного повітря внаслідок експлуатації Бурштинської ТЕС.
38. Джерела викидів шкідливих речовин Львівщини та утворення відходів.
39. Особливості забруднення рослинних об'єктів Львівщини викидами ТЕС.
40. Забруднення гідросфери: стан та перспективи зменшення.
41. Вплив техногенної діяльності Бурштинської ТЕС на довкілля.
42. Які причини зумовлюють потепління клімату?
43. Дайте поняття про парниковий ефект і вкажіть його виникнення.
44. Вкажіть причини загибелі лісів та їх вирубування.
45. Стан та причини деградації земель у різних регіонах світу.
46. Вкажіть причини опустелювання і знищення біологічного потенціалу Землі.
47. Розкажіть про екологічні наслідки, пов'язані з Чорнобильською катастрофою.
48. Які наслідки катастрофічного розливання нафтопродуктів та їх вплив на навколишнє середовище?
49. Лісові пожежі – причини виникнення та їх вплив на довкілля.
50. Що таке «біологічне різноманіття» та яке його значення на локальному і глобальному рівнях?
51. Схарактеризуйте біорізноманіття в Україні та основні проблеми його охорони.
52. Які шляхи збереження біорізноманіття?
53. Охарактеризуйте природно-заповідний фонд України, його стан та перспективи розвитку.

54. Червона книга України – її значення щодо охорони і відтворення біорізноманіття.

55. Рідкісні і зникаючі рослини України та перспективи їх охорони.

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- тести;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Екзамен

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Модуль 1			Напис. реф. роб.	КР	Підсумко вий тест (екзамен)	
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	Змістовний модуль 3				
10	10	10	10	10	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

1. Навчальні посібники.
2. Методичні матеріали для проведення занять.
3. Конспекти лекцій з дисципліни.
4. Нормативно-правові акти.
5. Роздавальний матеріали.
6. Тестові завдання.
7. Навчальний портал MOODLE.
8. Проектор.
9. Комп'ютери.
10. Інтерактивна дошка.

12. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Вернадский В.И. Научная мысль как планетарное явление // Труды по философии естествознания. М.: Наука, 2000.
2. Водний кодекс України. – 06.06.1995.
3. Воронцов А.П. Экономический механизм природопользования и охраны окружающей среды в условиях рыночных отношений. Учебное пособие. МВПСШ. – М.: 1990.
4. Голованов А.И., Сурикова Т.И., Сухарев Ю.И., Зимин Ф.М. Основы природообустройства. – М.: Колос, 2001. – 262 с.
5. ГЭП-3. Глобальная экологическая перспектива – 3 (ГЕО-3). М.: ИнтерДиалект +, 2004.
6. Еколого-техногенна безпека України / Е. Г. Дегодюк, С. Е. Дегодюк.- Київ.: Видавництво ЕКМО, 2006.-306с.
7. Екологічна і природно-техногенна безпека України в регіональному вимірі:[монографія]/[М. А. Хвесик та ін.]; за наук. ред. Акад. НААН України, д-ра екон. Наук, проф. М. А. Хвесика; Нац. Акад. наук. України, Держ. Установа « Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку». – Київ: Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку, 2014. – 339 с.
8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». – 25.06.1991.
9. Закон України «Про природно-заповідний фонд України»ю – 16.06.1992.
10. Закони України «Про охорону атмосферного повітря, тваринний світ, рослинний світ, відходи, захист рослин». – 1992-1993.
11. Закон України «Про екологічну експертизу». – 09.02.1995.
12. Закон України «Про загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами». – 14.09.2000.
13. Земельний кодекс України. – 13.03.1991.
14. Кодекс України про надра. 27.07.1994.

15. Лісовий кодекс України. – 21.01.1994.

Допоміжні

16. Актуальні екологічні проблеми Півдня України [Текст]: зб. наук. праць / Херсонський держ. ун-т. Інститут природознавства. Кафедра екології та географії; ред. О. В. Давидов [та ін.]. - Херсон: ХДУ, 2006. -204с.

17. Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах (Zoocenosis-2015). VIII Міжнародна наукова конференція, Дніпропетровськ, Україна, 21-23 грудня 2015 р. [Текст] = Биоразнообразие и роль животных в экосистемах (Zoocenosis-2015). VIII Международная научная конференция, Днепропетровск, Украина, 21-23 декабря 2015 г. = Biodiversity and role of animals in ecosystems (Zoocenosis 2015). Extended abstracts. VIII International conference, Dnipropetrovsk, Ukraine, 21-23 December 2015 / Днепропетр. нац. ун-т им. Олеся Гончара ; [редкол.: А. Е. Пахомов (отв. ред.) и др.]. - Днепропетровск : Лира, 2015. - 310 с.

18. Гальперин М.В. Экологические основы природопользования. Учебник. М.: ФОРУМ, ИНФРА-М, 2003.

19. Гиляров А.М. Перестройка в экологии: от описания видимого к пониманию скрытого // Вестник РАН, 2005. Т. 75. № 3.

20. Гусев А.А. Современные экономические проблемы природопользования. М.: Международные отношения, 2004.

21. Данилов-Данильян В.И. Устойчивое развитие (теоретико-методологический анализ) // Экономика и математические методы, 2003. Т. 39. Вып. 2.

22. Данилов-Данильян В.И., Лосев К.С. Экологический вызов и устойчивое развитие. М.: Прогресс – Традиция, 2000.

23. Екологічний атлас України / Ін-т географії НАН України; голов. ред. Л. Г. Руденко. - М-би різні. - Київ.: Ін-т географії НАН України, 2009.

24. «Екологія міст та рекреаційних зон», всеукраїнська науково-практична конференція, (Одеса, 31 травня – 01 червня 2012 р.): зб. докл. та ст. /Держ. упр. охорони навколиш. природ. середовища в Одес. обл. [та ін.];[за заг. ред. В. М. Небрат]. – О.: ІНВАЦ, 2012. – 302.

25. Золотых Е.Б. Понятие природно-технической системы как единицы техносферы // Техногенез и ноосфера: Материалы научной конференции «От истории природы к истории общества: прошлое в настоящем и будущем». Ч. 4. М., 2001.

26. Кондратьев К.Я. Глобальные изменения на рубеже тысячелетий // Вестник РАН, 2000. Т. 70. № 9.

27. Лукьянчиков Н.Н. , Потравный И.М. Экономика и организация природопользования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.

28. Николайкин Н.И., Николайкина Н.Е., Мелехова О.П. Экология: Учебник для вузов. М.: Дрофа, 2003.

29. Оцінка впливів на навколишнє середовище: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Я. О. Адаменко. - Івано-Франківськ: Супрун В. П. [вид.], 2014. -283 с.

30. Обеспечение экологической безопасности рекреационного региона [Текст]: монография / Н. М. Ветрова, С. И. Федоркин; Нац. акад. природоохр. и курорт. стр-ва. - Симферополь: АРИАЛ, 2012. - 293 с.

31. Прытков В.П. Оправдание синергетики. Техносфера как искусственная реальность // Вопросы философии, 2001. № 4.

32. Рациональне використання та охорона водних ресурсів [Текст]: навч. посіб. для студ. напряму "Водні ресурси" ВНЗ / О. А. Василенко [та ін.]; Київський національний ун-т будівництва та архітектури, Національний ун-т водного господарства та природокористування. - Рівне: НУВГП, 2007. - 245 с.

33. Самсонов А.А. На пути к ноосфере // Вопросы философии, 2000. № 7.

34. Федотов А.П. Реальный мир: динамика, пределы, реконструкция // Зеленый мир, 2003. № 5-6.

35. Хайтун С.Д. Эволюция Вселенной // Вопросы философии, 2004. № 10.

36. Хаскин В.В. Торжество и кризис антропоцентризма // Вестник Владимирского гос. Пед. Ун-та, 2004. Вып. 9.

Інформаційні ресурси

37. Види природокористування як фактор зміни і перетвореності природи. Природні ресурси і їх класифікація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/5840/129>. – Загол. з екрану.

38. Водні ресурси України. URL: <http://www.nbuu.gov.ua/node/3972>.

39. Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Світові природні ресурси. Ресурсозабезпеченість. Природокористування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://neparsja.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1386:2012-08-24-13-38-01&catid=223:2011-08-22-11-58-47&Itemid=250. – Загол. з екрану.

40. Державне управління природокористуванням і природоохороною в Україні: реферат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-1149-1.html>. – Загол. з екрану.

41. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. URL: <https://subject.com.ua/ecology/conservation/1384.html>.

42. Завдання раціонального природокористування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/3469/35>. – Загол. з екрану.

43. Конституційні основи регулювання природокористування і охорони навколишнього середовища: реферат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.xread.ru/view/102491/>. – Загол. з екрану.

44. Принципи природокористування, основні джерела і основні забруднення повітря [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-5222.html>. – Загол. з екрану.

45. Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2018 рік. URL: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/stansferipovodzhennya-z-pobutovimi-vidhodami-v-ukrayini-za-2018-rik/>.

46. Традиції природокористування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bookucheba.com/page/ekolog/ist/ist-3--idz-ax254--nf-34.html>. – Загол. з екрану.

47. <http://www.nbuu.gov.ua/institutions/ippe/index.html>.